

TITO VALÓDI INTERNACIONALISTA VOLT

Dermedten állunk egy súlyos és könyörtelen felismerés előtt: Tito nem irányítja többé szocialista forradalmunkat. Valamennyien nagy megrendüléssel nyugtázzuk ezt a tényt. A jugoszláv kommunisták, munkásosztályunk, nemzeteink és nemzetiségeink nehezen törődnek bele, hogy közvetlen mindennapi harcunkban a szocialista forradalmat őrizve Tito nélkül maradunk, hisz ő velünk van és mi mindig vele tartunk; hisz Tito mindazokban a hősi nemzedékekben tovább él, amelyek életüket áldozták a versailles-i Jugoszlávia kazamatáiban; hisz Tito tovább él a mai bátor nemzedékekben, amelyek a munka köztársaságát, a szocialista öngazgatás társadalmát építik; hisz Tito tovább fog élni az elkövetkező boldog nemzedékekben, amelyek folytatják és tovább építik történelmi jelentőségű útját. Tito mindannyiunkban tovább él. Minden ember átérzi ezt és szíve mélyéből mondja: Tito — mi vagyunk mindannyian.

Tito elvtárs hősi élete és kiapadhatatlan forradalmi műve örökre beépült szocialista forradalmunk legfontosabb elveibe: szabadságunkba, megbonthatatlan testvériségünkbe és egységünkbe, el nem kötelezett külpolitikánkba, függetlenségünkbe, világszerte ismert szabadságszereteünkbe, büszkeségünkbe és azon elhatározásunkba, hogy mindenkor és mindenkitől megvédjük szocialista forradalmunk minden hagyományát. Forradalmunk hagyományait mi magunk harcoltuk ki nagy véráldozattal, számtalan élet és nagy lemondások árán.

Tito a halál könyörtelensége folytán hagyja el mindennapi harcunk küzdőterét, amelyet forradalmunk történelmi folyamatában a szocialista öngazgatású társadalom kiépítéséért folytatunk. Hatalmas és pótolhatatlan veszteség ez munkásosztályunk, szocialista közösségünk, az egész munkás- és kommunista mozgalom számára. A mély fájdalom nemcsak minden jugoszláv, de a világ minden haladó emberének szívét is áthatja. Jugoszlávia gyászolja zseniális vezérét és tanítóját, szocialista forradalmunk ihletőjét és stratégiáját. Gyászolja az egész haladó világ

a meggyőződéses humanistát, a béke, a szabadság, az országok és a népek közötti egyenjogúság megalapítóját és következetes, megalkuvást nem ismerő harcosát.

A jugoszláv nemzetek és nemzetiségek legnagyobb fia iránt érzett mérhetetlen fájdalomtól merítjük új erőnket, hisz tudatában vagyunk, hogy a szocializmus továbbépítésének küzdőterén együtt leszünk Titóval, tanácsával, forradalmi gondolataival és művével, történelmi jelentőségű üzeneteivel, amelyek anyagi erőként és a Kommunista Szövetség, valamint szocialista öngazgatású társadalmunk leghatékonyabb fegyvereként kelnek életre, hisz munkásosztályunk birtokolja őket, s így milliós munkástömegeknek váltak elidegeníthetetlen tulajdonává. Tito gondolatait ezért a magunkénak tartjuk, szavait a sajátjainkként ejtjük ki, műve a mi művünk is. A történelemben ritkán akad olyan példa, hogy teljesen azonosítani lehessen valamely személyiséget a széles néptömegek forradalmi mozgalmával. Erre azért kerülhetett sor, mert Tito nem tudálékos marxista, hanem igazi gondolkodó, marxista és nagy forradalmár, aki állandóan a kulcsfontosságú történelmi események középpontjában állt és a valódi élet forrásaiból táplálkozott, megérezve az osztály és a nép törekvéseit, felölelve így történelmi értelemben vett osztály- és nemzeti érdekeiket. Ezekből kiindulva hozta meg a politikai határozatokat, amelyekkel betetőzte nagy győzelmei során osztályának minden akcióját.

Tito a munkásosztály harcának tapasztalatait felfedve, sorsát osztva, jelenlegi és tartós történelmi jellegű osztályérdekeit értelemmel ellátva megmaradt gondolkodónak, forradalmárnak, osztálya vezetőjének, harcosának, aki a korszerű társadalmi valóságot mindig osztályszempontból, a munkásosztály öntudata szempontjából értelmezte és fogta fel, mindig világosan meghatározva az osztályharc céljait, módszereit és eszközeit, valamint forradalmi, marxista és leninista szempontból gazdagítva új tartalmakkal. Innen ered az a hatalmas, kiapadhatatlan és fenntartás nélküli hit, munkásosztályunk és az összes dolgozó bizalma Tito szavai iránt, amelyek mindig forradalmi felhívást jelentettek, amelyek a néptömegek erejéből, az emberhez méltó életért folytatott küzdelem kimeríthetetlen energiájából nőttek ki.

Tito forradalmi tevékenységével megbonthatatlan egységet képező gondolatait áthatotta a munkástömegek erejébe vetett hit. Tito korszakalkotó műve azért hősi és történelmi, mert vezette mindazokat a sorsdöntő küzdelmeket, amelyeket nemzeteink és nemzetiségeink vívtak öt évtizeden át nemzeti és szociális felszabadulásukért, amelyek vezetésével olyan hőstetteket vittek véghez, hogy hozzájuk mérhető kevés van a történelemben.

Tito mindig helyes választ adott korunk nagy kihívásaira. Minden döntő pillanatban és nagy történelmi megpróbáltatásban elvszerűségről, állhatatosságról, határozottságról és bátorságról tett tanúbizonyságot

mint gondolkodó és forradalmár, s ezáltal tehetséges munkás- és néprtribunnak, bölcs és messzelátó államférfinak ismerhettük meg. Arra tanított bennünket, hogy büszkéek legyünk elért eredményeinkre, de mindig bírálóan viszonyuljunk hozzájuk, új lehetőségeket tárjunk fel és új utakat jelöljünk ki.

Tito számára a dolgozó volt és maradt a szocializmus legfontosabb alkotó ereje és legjelentősebb alanya. Ez az álláspontja abban az egyszerű és mély értelmű gondolatban tisztázódott le, hogy az ember a legnagyobb érték. A szocializmusért folytatott harcot ezért az ember jobb életéért és személyes boldogságáért folytatott harcnak tartotta. Tito az ember felszabadulását, sokoldalú anyagi és szellemi fejlődését mindig kapcsolatba hozta a munkásosztály társadalmi helyzetével, szerepével és kimeríthetetlen alkotó energiájával. Ez a szintézis Titónak a következetes marxista felfogásából ered, a marxista tudomány azon alapvető felfedezéséből, miszerint a munkásosztály olyan társadalmi erőt képez, mely a társadalmi újratermelésben elfoglalt helyzete által hivatott betölteni az emberi nem történelmében a legnagyobb felszabadító missziót, hogy ténylegesen felszabadítsa a munkát és az embert és létrehozza a gazdasági és minden egyéb elnyomástól mentes világot.

Ezért Tito történelmi és forradalmi útja elválaszthatatlan attól az úttól, amelyben ebben a történelmi időpontban munkásosztályunk, szocialista forradalmunk, nemzeteink és nemzetiségeink történelme halad. Azért is elválaszthatatlan, mert gondolatai és szakadatlan forradalmi tevékenysége a bennük lappangó leghaladóbb törekvéseket fejezték ki. Tito felfedte és kiteljesítette a szabadság, a testvériség és egység, a nemzeti egyenjogúság iránti történelmi vágyukat, önállósági és függetlenségi, valamint együttélési törekvéseiket.

A társadalmi, nemzeti és osztálytényezők dialektikus kapcsolata volt az a döntő tényező Tito forradalmi stratégiájában, amely a társadalmi és nemzeti elnyomás viszonyainak a határozott lerombolására, a népfelszabadító háborúban és a szocialista forradalomban való tömeges részvételre, addig sohasem tapasztalt hősiességre és a harc győztes kimenetelére, valamint az új szocialista társadalmi viszonyok kiépítésére irányult hazánkban.

Tito 1950-ben ismét egy korszakalkotó történelmi kezdeményezést tett. Szocialista forradalmunk folyamatának megfelelően ebben az évben raktuk le a munkásönigazgatás alapját. Tito már akkor figyelmeztetett, hogy az állami tulajdon csak az első, de nem a legfejlettebb formája a társadalmi tulajdonnak, és hogy szocialista forradalmunk hagyományait elferdítheti a bürokratikus centralizmus és a bürokratikus önkény, ha társadalmunk termelési viszonyainak a fejlődése nem halad a munkásosztály és az összes dolgozó öngazgatása felé. Tito a marxi elméleti tevékenységet, Engels és Lenin művét útmutatóként követve, a munkásosztály történelmi harcát szem előtt tartva a párizsi kommüntől a lenini szovjetekig, valamint a nemzetközi munkásosztály harcának

nagy jelszavait — A gyárat a munkásoknak, a földet a parasztnak! — felújítva mutatott rá, hogy csak a munkásönigazgatás lehet a leghatékonyabb fegyver a forradalmi hatalom elbürokratizálódása ellen és az képezheti a legnagyobb akadályt a dogmatikus konzervativizmus előtt. Tito ezúttal is abból a szilárd hitéből indult ki, hogy a munkásosztályban hatalmas szociális alkotó erő lappang, és hogy valójában nincs szocialista társadalom a tömegek szüntelen alkotótevékenysége nélkül, azaz nincs szocializmus önigazgatás nélkül, a tömegeknek az összes társadalmi ügyek igazgatásába való bekapcsolódása nélkül. A munkás- és társadalmi önigazgatás folytán hazánk újjászületett és a szocializmus sajátos civilizációs alapját fedte fel. Ez hatalmas szerepet játszott a szocialista társadalomnak a bürokratikus centralizmus különböző elferdüléseitől való megszabadításában és óriási hatást gyakorolt a világban a szocializmus korszerű elméletére és gyakorlatára.

Ennek a korszakalkotó ténynek köszönhetően a szocialista Jugoszláviában az emberi történelem során először valósulnak meg a közvetlen gyakorlatban a leghaladóbb emberi törekvések, a szabad és teljes alkotói szubjektum elgondolásai, miszerint a dolgozó egyre inkább sorsa irányítójává válik, és önállóan dönt munkaeszközéről, -feltételeiről és -eredményeiről. A dolgozók és a polgárok önigazgatáson alapuló közvetlen döntéshozatala, a küldöttrendszer, az önigazgatási megegyezés és a társadalmi megállapodás mint a szocialista önigazgatás rendszerének az összetevője, szocialista forradalmunk időtálló hagyományává vált, Tito alkotói gondolkodásának és forradalmi művének a közvetlen társadalmi beigazolódása, a titói korszak egyik alapvető jellegzetessége.

Most, amikor igazoljuk Tito korszakalkotó kezdeményezésének, azaz társadalmunknak az állami tulajdonon alapuló centralizmusról a munkásönigazgatásra való áttérésének a történelmi győzelmét, nem feledkezhetünk meg arról, hogy a szocialista önigazgatás rendszere és a JKSZ képezi egész szocialista társadalmunk tartóoszlopát, gazdaságunk és politikánk, történelmi érvényesülésünk, anyagi és kulturális fejlődésünk forradalmi mozgatóerejét.

Tito elvtárs döntő szerepet játszott a Jugoszláv Kommunista Párt konszolidálásában és tömegesítésében, valamint a népfelszabadító háború és a szocialista forradalom vezető politikai erejévé válásában a szocialista önigazgatáson alapuló országépítés minden szakaszában. Tito a zágrábi kommunisták emlékezetes nyolcadik értekezletétől kezdve, különösen pedig miután 1937-ben a párt élére került, az összes viharos eseményen és történelmi fordulóponton át következetes maradt a Kommunista Pártnak mint tömegpártnak és a munkásosztály élcsapatának a marxista-leninista koncepciójához. Tito a Kommunista Párt, illetve a Jugoszláv Kommunista Szövetség eszmei és akcióegységének megalkuvás nélküli harcosa volt és maradt, határozottan szembeszegült a kommunisták szervezetét veszélyeztető frakciós tevékenységgel. Tito állandóan

küzdött, hogy a KSZ ne essen abba a hibába, hogy az osztály nevében hozza meg döntéseit, hanem hogy a szocialista öngazgatás vezető eszmei-politikai mozgatóerejeként fejlődjön. Tito a KSZ-t marxista-leninista típusú forradalmi párttá fejlesztette, amely irányítja a történelmi folyamatokat mindennapi forradalmi tevékenységével és eszmei-politikai hatásával pedig egyesíti és irányítja a tömegeknek a mindennapi közvetlen célokért és a munkásosztály hosszú távú céljaiért folyó küzdelmét, tehát olyan párttá tette, melynek politikája a munkásosztály és a dolgozók öngazgatásából nő ki és az öngazgatásra támaszkodik.

Tito ezért állandóan arra figyelmeztetett, hogy a szocialista öngazgatás megszilárdításáért és továbbfejlődéséért folyó küzdelem szoros kapcsolatban áll a KSZ vezető szerepével. A kommunisták eszmei és akcióegységének, forradalmi következetességének és felelőségének az erősödése pedig annak biztosítéka, hogy a dolgozó élhet a munkájával való rendelkezés elidegeníthetetlen jogával, megszünteti az egyeduralkodó tulajdonviszonyok minden formáját és lehetetlenné teheti jogainak a bürokraták és technokraták általi bitorlását. Tito szocialista forradalmunk minden fejlődési szakaszában hangsúlyozta, hogy a JKSZ mindenkor felelős hazánk társadalmi haladásáért, a kommunista társadalom, illetve a szabadon társult termelők egyesülése marxi elgondolásának az életre keltéséért.

Tito történelmi üzenetei nemcsak manapság időszerűek, hanem társadalmunk szocialista távlatai számára is, a jelenlegi és jövőbeli fiatal titói nemzedékek szocialista távlatát illetően is, amelyek forradalmunk zászlaját a bátor titói nemzedékek nevében veszik át, s amelyek iránt határtalan bizalommal volt. Tito a fiatal nemzedékek előtt egy háború és az ember ember általi megsemmisítése nélküli humanista vízióját fedte fel, egy békés, a népek barátságát szorgalmazó és az alkotó tevékenységet kibontakoztató világot. A fiatal nemzedékek számára Tito nemcsak azt példázza, hogyan kell védeni, harcolni, és áldozatot hozni a szabadságért, hanem azt is, hogy miként kell építeni a szabadságot és az országot.

A fiatalok magukévá tették Tito harcát, s ezért manapság joggal igazolhatjuk Tito szavait, miszerint szerencsés az a nép, amelynek ilyen ifjúsága van, mint a miénk.

Nagy történelmi jelentőségű Tito elvtársnak a nemzeti kérdés elméletéhez és gyakorlatához, valamint a népek közötti viszonyhoz való hozzájárulása. Tito a nemzeti kérdés megoldása marxista-leninista koncepciójának a szimbólumává vált a szocializmus történetében. Már amikor a JKP élére került, megszabadult a nemzeti kérdés akkor érvényben levő elgondolásától, attól a sztálini elmélettől, hogy a nemzeti kérdés másodlagos jelentőségű a proletariátus osztályharcában és a pártot arra irányította, hogy álljon az elnyomott nemzetek nemzeti felszabadító mozgalmának élére, amely a munkásosztály osztályharcának alkotórészét képezi. A nemzeti kérdést ezért népfelszabadító háborúnk egyik

legfontosabb elemeként emelte ki. „A népfelszabadító háború — írta Tito szocialista forradalmunk méreteinek kiszélesedése idején, 1942-ben — csupán frázis lenne, sőt csalás, ha jugoszláv jellege mellett nem volna értelme minden nép számára külön-külön, azaz ha Jugoszlávia felszabadulása mellett nem jelentené a horvátok, szlovénok, szerbek, macedónok, albánok, muzulmánok stb. történelmi felszabadulását, ha a népfelszabadító háború nem hozná meg valódi szabadságukat, Jugoszlávia minden népének az egyenjogúságát és testvériségét. Ebben rejlik a népfelszabadító háború lényege.” Mivel Tito a forradalmat dinamikusan értelmezte, amely az elért eredmények állandó túlhaladását jelenti, ezért arra törekedett, hogy nemzeteink és nemzetiségeink egyenjogúsága állandóan fejlődjön és gazdagodjon. Szerinte a nemzeti viszonyokat nem lehet különválasztani a társadalmi, gazdasági és politikai viszonyoktól, azaz magának a szocialista öngazgatásnak a fejlődésétől. Tito a rá jellemző következetességgel mutatott rá a nemzeti szabadság, szuverenitás, Jugoszlávia nemzeti és nemzetiségi egyenjogúságának a szocialista öngazgatáson mint nemzeteink és nemzetiségeink még szilárdabb testvériségén és egységén alapuló elmélyítésének a szükségességére. A nemzetek és nemzetiségek baráti jugoszláv szocialista közössége mindenekelőtt ennek a politikának és gyakorlatnak köszönhetően őrizte meg és szilárdította meg a nemzeti kérdés sajátos megoldásával a testvériséget és egységet és vált a demokratikus viszonyok példájává a népek és az egész világ számára. Titónak a nemzeti kérdés megoldásáért folytatott harca ily módon mind elméletben, mind pedig gyakorlatilag jelentős hozzájárulás a marxista tudományhoz.

Titónak a nemzeti szabadsággal és egyenjogúsággal kapcsolatos elgondolása a népfelszabadító háború hősi éveiben és szocialista öngazgatású társadalmunk harmincöt éves építése folyamán a Testvériség és egység! jelszavában testesült meg, amely állandó biztosítéka volt és maradt öngazgatású szocialista közösségünk szilárdságának és biztonságának. Tito egész forradalmi tevékenysége során minden nemzet és nemzetiség valódi nemzeti érdekeinek a megvalósításáért küzdött a szocialista öngazgatás, az emberek öngazgatáson alapuló szabad társulása, az egység és a szocialista szolidaritás alapján, és éber, tapasztalt vezetőként állandóan rámutatott a nacionalizmus és a sovinizmus, valamint a különböző terjeszkedő és unitarista törekvések veszélyére. Had emlékeztessünk most Titónak a bel- és külpolitikai téren, nemzeteink és nemzetiségeink egyenjogúságát bitorolni szándékozó kísérletek, a nemzeteink és nemzetiségeink testvériségét és egységét megbontani igyekvő törekvések elleni gigászi harcára és tegyük fogadalommá alábbi szavait: „Népeink testvériségéért és egységéért a vérünket áldoztuk, s ezért senkinek sem engedjük meg, hogy ártsen neki és belülről rombolja...”

Tito nemzeti kérdéssel kapcsolatos elgondolásában mindig a világpolgár, a vérbeli internacionalista szelleme fejeződött ki, aki új tartalommal gazdagította ezt a fogalmat. Tito szerint éberem kell őriznünk

nemzeti egyenjogúságunkat és szuverenitásunkat, olyan viszonyokat kell ápolnunk, amelyek között minden nép az adott társadalmi-politikai közösségekben hazájának érzi az országot, mert csak így válhatunk valódi értelemben vett internacionalistákká saját közösségünkben és nemzetközileg. Tito a következőkkel bízott meg bennünket: „Politikánkat arra az elvi álláspontra helyezzük és fogjuk helyezni, hogy hazánkban nincsenek vezető nemzetek, s az erősebbek sem élveznek fölényt a kisebbekkel szemben. Közösségünk valódi egysége és biztonsága a termelők szabadságától, alkotó tevékenységétől és kezdeményezésétől, nemzeteink és nemzetiségeink teljes egyenjogúságától, szabad fejlődésétől és a közös politika megvalósításában való egyenjogú részvételétől függ.”

A Tito elvtárs vezette Jugoszláv Kommunista Szövetség döntő csapást mért mind a nacionalizmusra és unitarizmusra, mind pedig a hegemonizmus különböző fajtáira.

A macedón nemzeti és társadalmi forradalom, amely átmenetileg a század elején robbant ki az ilindeni felkelésben és a Krusevói Köztársaságban, végérvényesen a Tito által vezetett Kommunista Párt irányításával teljesedett ki a nagyméretű népfelzabardító háborúban és társadalmi forradalomban. Tito vezetésével a macedón nép Jugoszlávia testvéri nemzeteivel és nemzetiségeivel vállalva, bátor fiainak élete árán harcolta ki szabadságát, sorsa feletti önrendelkezését és váltotta valóra a macedón népnek a nemzeti és társadalmi szabadságvágyát. Tito a macedón nemzeti szabadság szimbólumává vált.

Az ilindeni évfordulón 1969-ben Tito a Macedón Népfelzabardító Antifasiszta Szobrane első ülészakájának 25. évfordulója alkalmából Szkopjében a következőket mondta: „A JKP általános harci céljai és a nemzeti kérdéssel kapcsolatos lenini elvek következetes alkalmazása alapvető hatást gyakoroltak a macedón nép népfelzabardító mozgalmára, amely nemzeti jellege mellett igazi társadalmi tartalommal is gyarapodott. Ily módon a macedón nép a korábbi időszaktól eltérően ugyanolyan helyzetet és álláspontot foglalt el a népfelzabardító háborúban, mint az összes többi jugoszláv nép. Törekvéseik kiegyenlítése — amire a Jugoszláv Népfelzabardító Antifasiszta Tanács második ülészakáján került sor a föderatív Jugoszláviának mint az egyenjogú nemzetek és nemzetiségek közösségének a létrehozásával — volt a legszilárdabb biztosítéka a macedón nép nemzeti és társadalmi érdekei érvényesítésének...”

Tito elvtárs felbecsülhetetlen mértékben járult hozzá a Macedón SZK fejlődésének minden eddigi nagy sikeréhez, a munkásosztály, a dolgozók, a macedón nemzet és a nemzetiségek összes vívmányához. Forradalmi gondolatai és munkássága ösztönzésül, támasztékul és útmutatóként szolgált és szolgál a macedón nép sokoldalú nemzeti érvényesüléséhez és általános társadalmi átalakulásához. Ezért Tito neve és műve minden macedón szívében és gondolatában örökre a macedón nép évszázados törekvései és eszméi végérvényes megvalósulásának a szimbóluma ma-

rad, a nemzeti és társadalmi szabadság és egyenjogúság, az öngazgatáson alapuló jugoszláv szocialista közösség testvérnemzeteivel és nemzetiségeivel kialakított tartós kapcsolat jelképeként él tovább.

Tito a világ embermillióinak a szabadságért és függetlenségért, a békéért és a népek közötti egyenjogú együttműködésért, a szocializmusért és a demokráciáért folyó harc örök szimbóluma marad. Jugoszlávia és Tito a népek és országok közötti új viszonyokért, az erőpolitika túlhaladásáért, az aktív békés egymás mellett élésért folytatott küzdelemmel egy háborútól és elnyomatástól mentes világ, a népek és az országok közötti békés együttműködés világát jelképezi. Ezért osztatlan elismerést és tekintélyt élveznek az egész világban. Tito korszakalkotóan hozzájárult az elnemkötelezettség politikájának kialakításához és érvényesítéséhez, ami világtörténelmi jelentőségű tényezővé nőtte ki magát. Ez a politika népfelszabadító háborúnk jellegén és céljain, nemzeteink és nemzetiségeink egyenjogúságán alapul, valamint munkásosztályunk és népeink azon jogán, hogy önállóan dönthetnek belső fejlődésükről és öngazgatású szocialista társadalmunk sajátos útjáról. Ez magába foglalta a nemzetek és nemzetiségek szabadságra és függetlenségre, békére és békés együttműködésre, társadalmi haladásra és egyenjogú viszonyokra való elidegeníthetetlen jogát.

Az országok és a népek közötti békéért és békés együttműködésért folyó küzdelemben, a haladó és demokratikus mozgalmak támogatásában szerzett érdemei miatt Titót mindenütt és mindig nagy megbecsüléssel és tisztelettel fogadták. A világ legnagyobb államfői és az új nemzetközi viszonyok kialakítói között tartják nyilván. Ez a világ történelmi és korszakalkotó műve iránti elismerés egész forradalmi tevékenysége folytán épül be az új Jugoszláviába.

Tito új, a szocializmusnak mint világtörténelmi folyamatnak a fejlődésétől elválaszthatatlan fejezetet nyitott az emberi haladás történetében. Visszaszerzte a szocializmus tekintélyét és az emberi boldogságot állította középpontjába. Ezért korszakunk legmarkánsabb egyéniségévé nőtte ki magát. Az ő idejét tehát joggal nevezhetjük titói kornak, mert nemcsak hazánkban, hanem világtörténelmi méretekben is Tito gondolata és műve jellemzi.

Tito, a legendás hadvezér, az ünnevelt parancsnok, a kipróbált stratégia egy nehéz és véres háború minden poklát megjárta, majd a békéért és a háború ellen folyó küzdelem legfényesebb szimbólumává magaslott. Állandóan figyelmeztetett, hogy szabadság nélkül nincs béke, de béke nélkül sincs szabadság. A következőket írta: „Véleményünk szerint háborúval és háborús pusztításokkal nem lehet szocializmust építeni és terjeszteni a világban, hanem csak minden ország dolgozóinak a kitartó munkájával és alkotó tevékenységével, a többi néppel együtt kialakított konstruktív együttműködéssel. A háború az emberiség, különösen pedig a szocializmus legnagyobb ellensége, s ezért a népek közötti különböző

társadalmi formák és elgondolások miatt kiobbant leszámolások eszközeként elvetjük.”

Tito világméretekben is újra érvényesítette azt a történelmi igazságot, hogy a XX. század körülményei között a szocializmust békés viszonyok között is építhetik a világban egyenjogú alapon együttműködni szándékozó népek, és ily módon végérvényesen kiküszöbölhetik a nemzetközi vitás kérdések háborús megoldási formáját. Ezt szem előtt tartva állította össze és határozta meg az elnemkötelezettek mozgalmának a világ tömbökre osztása elleni programját, mint korunk emberiségének az egyetlen lehetőségét civilizációnknak a megóvása érdekében. Tito számára a béke érdeke nem ellenkezett a munkásosztály és a szocializmus érdekével. Ugyanis a munkásosztály csak békében fejlődhet eredményesen, folytathat osztályharcot, harcolhatja ki az igazságosabb társadalmi viszonyokat, számolhatja fel az ember ember általi kizsákmányolását és veheti sorsát a saját kezébe. Ezek Tito számára a szabadság, a függetlenség, a népek és az országok egyenjogúsága, a legújabb kori történelem szocializmusért folyó küzdelmének a legfontosabb követelménye. Tito számára valamely ország belső fejlődésének kérdése az illető népre tartozik, hisz a népek boldogulása nem a mások akaratának rákényszerítésétől, vagy pedig a társadalmi rendszer átvételétől függ.

Tito abból a marxi álláspontból indult ki, hogy az a nép, amely a másikat elnyomja, maga sem lehet szabad, és ennek alapján kijelölte, majd pedig határozottan védte a szocialista országok, a kommunista és munkáspártok közötti viszonyok elveit. Napjainkra már általánosan érvényessé vált az az álláspontja, hogy nem alakulhat ki egység a nemzetközi munkásmozgalomban központok, illetve bármely központ egyeduralma alapján. A pártok és az országok önállósága manapság önálló és felelősségteljes akciót igényel minden párttól és néptől, az adott országban végbemenő fejlődés sajátos körülményeivel összhangban. Tito számára a szocialista országok igazi forradalmi egysége és hiteles szocialista szolidaritása csak az érdekek és a felfogásmód olyan egységén alapulhat, amely minden pártnak a saját munkásosztálya és saját népe előtti teljes egyetértéséből és felelősségéből nő ki.

Megtiszteltetés számunkra elismételni és a rendületlen hazaszeretet szellemében védeni, következetesen megvalósítani mindazt, amit Tito a XI. pártkongresszuson mondott beszámolójában:

— A szocialista önigazgatású és elnemkötelezett Jugoszlávia szilárd alapokon nyugszik és biztonsággal tekint a jövőbe;

— Jugoszlávia ereje nemzeteinek és nemzetiségeinek a hősiességében és szilárdságában rejlik, amely a történelem folyamán alakult ki és kiállta a népfelszabadító háború legnagyobb megpróbáltatásait is. Erejük az egységben és annak tudatában rejlik, hogy ez az egység manapság — amikor az erőszakot még nem váltotta fel az értelem — nemcsak érvényesülésük, hanem fennmaradásuk feltétele is;

— Jugoszlávia ereje a bennünket lelkesítő eszmékben és küzdelmünk céljaiban rejlik;

— Jugoszlávia ereje munkásosztályában és annak a társadalomban betöltött döntő szerepében van, valamint dolgozóinkban, akik ugyan még nem szabadultak meg számos nehézségtől és lemondástól, de napról napra egyre jobban élnek;

— Jugoszlávia ereje fiatal nemzedékünkben van, amely a sajátjaként ápolja forradalmi hagyományainkat és méltányolja azt, hogy a munkának és az életnek olyan hosszú időszakát tudhatja maga mögött szabadságban és békében, mint egyetlen korábbi nemzedék sem ebben az országban;

— Jugoszlávia ereje a szocialista öngazgatási rendszerben gyökerezik, amely lehetővé teszi embereink számára, hogy szabadon és önállóan döntsenek saját munkájukról és annak eredményéről, s azok megvédik a kizsákmányolás minden formájától, az erőszaktól, s mindentől, ami korlátozza a szabad emberi személyiség sokoldalú fejlődését;

— Jugoszlávia ereje a JKSZ, az élcsapat vezette szervezett szocialista erők széles frontjában van. Nem csupán az eszmei irányvételt és gazdag forradalmi tapasztalatot illetően, hanem a továbbfejlődés útjának és távlatainak a felfedési képességére vonatkozóan is;

— Jugoszlávia ereje az általános honvédelemben van, aminek magvát a Jugoszláv Néphadsereg képezi, hisz abban sajátos módon ötvöződik az eszmei és erkölcsi szilárdság, a harckészség és a korszerű felszereltség;

— Jugoszlávia ereje függetlenségünkben és el nem kötelezett politikánkban rejlik, abban, hogy mind a nagyobb, mind a kisebb országokkal egyenrangú partnerként tartunk kapcsolatot és egyenjogú alapon működünk együtt a világ majd minden államával;

— Jugoszlávia ereje nagy tekintélyében rejlik, amelyet világszerte élvez, mégpedig egy olyan helyzetben, amikor csak nagyon kevés ország biztosította ezt magának a nemzetközi viszonyokban.

Ezekben a hittel áthatott és határozott titói szavakban fedezzük fel önmagunkat, bennük nyernek öngazolást a jugoszláv kommunisták, nemzeteink és nemzetiségeink mind önmaguk, mind a világ előtt. Ebben a pillanatban mindannyian mélyen átérezzük Tito mindenre kiterjedő szavait, hogy sohasem torpanjunk meg a megpróbáltatások előtt, hogy legyünk bírálóak az elért eredmények iránt és önbírálóak magunkkal szemben, hogy erősítsük mindenkinek a kötelességteljesítési felelősségét, hogy őrizzük és állandóan erősítsük az eszmei akcióegységet, nemzeteink és nemzetiségeink egyenjogúságát, testvériségét és egységét, hogy fejlesszük a szocialista öngazgatási viszonyokat és új forradalmi akciókkal igazoljuk azokat. Mindaranyiunkhoz eljutnak a JKSZ XI. kongresszusán mondott zárószavak: „Nem könnyű feladatok állnak előttünk. De ha mindannyian hátunkra vesszük ezt a terhet, könnyen továbbvisszük... s elindulhatunk: hogy tettekre váltsuk szavunkat.”

Eltvársak, Tito gondolatai, Tito történelmi döntései, Tito felfedezé-

sei, amelyeket a szocializmusnak mint világtörténelmi folyamatnak az ellentmondásaiban és törvényszerűségeiben tárt fel, korunk legnagyobb marxista személyiségei közé sorolják, s így ezt a kort joggal nevezhetjük Tito korának. Tito gondolatai állandóan jelen lesznek az emberiség szocializmusért folytatott nagy prométheuszi küzdelmében. Mint eddig, a jövőben is ösztönzőleg hat nem csupán a mi szocializmusért folyó küzdelmünkre, hanem mindazoknak a népeknek, forradalmi mozgalmaknak és erőknak is a mozgóerejévé válik, amelyek a történelmi szükségszerűség következtében a régi világ felbomlásán át a szocializmus és a világban végbemenő haladás felé tartanak.

Josip Broz Tito távozása szocialista forradalmunk éléről a legnagyobb veszteség, amely a történelem folyamán a jugoszláv kommunistákat, munkásosztályunkat, nemzeteinket és nemzetiségeinket érte. Tudatában vagyunk, hogy távozásával pótolhatatlan űrt hagy sorainkban, de annak is tudatában vagyunk, hogy továbbra is Tito útján haladunk és nincs az az erő, amely letéríthetne róla. Forradalmárokhöz nem méltó a csüggedés, bár mindannyian tudjuk, hogy ebben a szomorú órában mit jelent számunkra a legszeretettebb ember elvesztése. Bátorítson tehát bennünket ennek tudata az újabb nagy munkagyőzelmekre, hisz ez a legmélyebb értelme annak az egységes fogadalomnak, amelyet egy olyan embernek teszünk, aki hazájának világszerte tekintélyt szerzett, aki Jugoszláviát a korszerű világ szimbólumává tette. Tito történelmi útján haladva most is az ő hősi és mindig bátorító szavát halljuk: Előre!

Abban a nehéz küzdelemben, amelyet Tito az utóbbi hónapokban és napokban a halállal vívott, munkásosztályunk, minden népünk és nemzetiségünk, minden emberünk kifejezésre juttatta Titótól való elválaszthatatlanságát, a titói úttal való összeforrottságát és ismételten beigazolta következetességét, hogy ezen az úton halad.

Tito, a nagy néptribun és gondolkodó, a harcoss munkás, a szilárd, következetes egyéniség iránti határtalan szeretetünk átalakul a maradandó műve iránti szeretetté és minden jövődőlbeli harcunkban tovább fog lobogni. A végsőkig hűek maradva Tito művéhez, mi a végsőkig hűek maradunk szocialista forradalmunkhoz, nemzeteink és nemzetiségeink testvériségéhez és egységéhez, az öngazgatású szocializmushoz, az el nem kötelezett politikához.

Ez a mi nagy fogadalomunk, ez a mi forradalmi tartozásunk.

Dicsőség a háromszoros néphősnek — a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság és a Jugoszláv Kommunista Szövetség elnökének, újabb kori történelmünk nagy építőjének!

Örök dicsőség Josip Broz Titónak!

Angel Csemerszkinék, a Macedón Kommunista Szövetség Központi Bizottsága elnökének a Macedón SZK szerveinek és társadalmi-politikai szervezeteinek a gyászülésén mondott beszéde.

Szkopje, 1980. május 7.

Fordította: Garai László